

ПРИРОДОЗНАВСТВО (Біологія)

(5-9 класи)

Вивчення природознавства передбачає ознайомлення учнів з доступними для них елементами неживої природи, будовою і життям рослин і тварин, а також організмом людини.

Зміст навчання з природознавства складає самостійні розділи: рідний край (5-й клас), нежива природа (6-й клас), рослини (7-й клас), тварини (8-й клас), людина (9-й клас).

Об'єктом оцінювання в процесі навчання природознавства учнів 5-9 класів спеціальних закладів освіти для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку є структурні компоненти їх навчально-практичної діяльності, а саме:

1. Змістовий компонент, який характеризується відповідно до змісту навчання природознавства (емпіричні факти, уявлення, елементарні поняття) про об'єкти природи, основні ознаки живої та неживої природи; взаємозв'язки в природі; про Україну, рідний край; охорону і збереження природи; значення рослин та тварин у природі та у житті людини; особливості будови рослини; способи життя тварин; організм людини.

Знання оцінюються за:

а) правильністю (від не завжди точного до правильного відтворення навчального матеріалу);

б) повнотою: фрагментарні, неповні, повні;

в) усвідомленістю: розуміння, виокремлення головного і другорядного; переказ, пояснення;

г) дієвістю: адекватність; самостійність в умовах різної міри новизни (за зразком, аналогічні, відносно нові); надання допомоги.

2. Операційно-організаційний компонент - практичні навички та вміння, дії :

- здійснювати спостереження за змінами у природному середовищі;

- порівнювати тіла і явища природи;

- проводити елементарний дослід;

- називати деякі основні етапи виконання практичної роботи;

- працювати з підручником (текстом, ілюстрацією, планом, схемою, картою), занотовувати результати спостережень, дослідів у

робочому зошиті, дотримуватися правил поведінки у природному середовищі.

Практичні навички та вміння оцінюються:

а) за рівнем сформованості практичних умінь та навичок учня: виконує за зразком, поясненням, за аналогією, в нових ситуаціях;

б) за ступенем самостійності навчально-практичної діяльності учня: спільно з учителем, під керівництвом, з частковою допомогою вчителя, самостійно.

3. Емоційно-мотиваційний компонент - ставлення до навчально-практичної діяльності з природознавства: ставлення до природи, до людей, до самого себе, показниками якого є:

- характер: байдуже, недостатньо виразне позитивне, зацікавлене, виразне позитивне;

- дієвість: від споглядального (пасивного) до дійового.

- сталість: від епізодичного до сталого.

Характеристики змістового, операційно-організаційного та емоційно-мотиваційного компонентів навчання дитини покладаються в основу визначення **рівнів навчальних досягнень** (I - початковий, II - середній, III – достатній) та **критеріїв їх оцінювання**, відповідних їм оцінок у **балах** (див. таблицю 1) та відповідно, для учнів з помірним ступенем інтелектуального порушення - рівнів (I – початковий, II – середній, III – достатній) (див. таблицю 2).

Загальна характеристика рівнів навчальних досягнень

учнів з порушеннями інтелектуального розвитку легкого ступеня

I рівень – початковий.

Учень (учениця) за безпосередньою допомогою вчителя звертає увагу на об'єкти природного оточення. За допомогою вчителя може показати природні об'єкти на великому малюнку, схемі, муляжі на парті. Допомогу сприймає не одразу, а після кількаразового детального пояснення і повторення. Ставлення до природи, до людей, до праці, до навчання байдуже.

II рівень – середній.

Учень (учениця) в основному здатний відтворити більшу частину навчального матеріалу, але допускає окремі неточності. За допомогою вчителя відповідь ілюструє прикладами з підручника/книги; за допомогою визначає окремі суттєві ознаки об'єктів, порівнює їх. Матеріал в

основному розуміє, за запитаннями вчителя частково може пояснити, визначити головне і другорядне, виокремити суттєві ознаки об'єктів.

За нагадуванням вчителя проводить спостереження, виконує за зразком досліди, практичні роботи, завдання у зошиті, хоч результати їх не зовсім точні або неакуратно оформлені. Частково потребує контролю та допомоги з боку вчителя. Виявляє позитивне, достатньо стале ставлення до навчання, прагне дотримуватись правил поведінки на природі.

III рівень – достатній.

Учень (учениця) відтворює навчальний матеріал, правильно відповідає на запитання у межах програмового матеріалу. Виявляє свідоме засвоєння навчального матеріалу; встановлює найпростіші закономірності природних явищ; самостійно виконує завдання, що містяться у зошиті, підручнику. За запитаннями може пояснити практичну сутність правил охорони і збереження природи.

Виконує досліди, практичні роботи, спостереження, записи у зошиті за незначною допомогою вчителя чи самостійно. За допомогою вчителя формулює висновки.

Виявляє стале, виразно позитивне ставлення до навчання, навколишнього світу, морально-ціннісне ставлення до природи, до тварин, людей, до самого себе.

Таблиця 1

Рівень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учнів з порушеннями інтелектуального розвитку легкого ступеня
I - початковий	1	Учень (учениця) за допомогою вчителя фрагментарно впізнає (показує або називає) об'єкти природного оточення. Допомогу сприймає не одразу, а після кількаразового детального пояснення. Потребує постійної допомоги, стимулювання діяльності з боку вчителя. Виявляє байдуже ставлення до навчання, людей, живої природи.
	2	Учень (учениця) за допомогою вчителя епізодично показує об'єкти природного оточення. Спільно з учителем виконує окремі дії, не усвідомлюючи їх суті. Потребує постійної допомоги, стимулювання діяльності з боку вчителя. Ставлення до навчання, праці, людей, природи байдуже.

	3	Учень (учениця) за безпосередньою допомогою вчителя звертає увагу на об'єкти природного оточення, вибирає (показує/називає) природний об'єкт з декількох запропонованих. Потребує кількаразового детального пояснення і повторення з боку вчителя. Потребує постійної допомоги, стимулювання діяльності з боку вчителя. Має байдуже ставлення до навчання, праці, людей, живої природи.
II – середній	4	Учень (учениця) відтворює (не завжди точно) до половини обсягу навчального матеріалу у межах вимог навчальної програми. За допомогою вчителя частково може пояснити, визначити окремі суттєві ознаки об'єктів. За допомогою вчителя, але не завжди правильно (допускаючи помилки) виконує досліди, спостерігає, виконує практичні роботи, завдання в зошиті, підручнику. Виявляє позитивне ставлення до навчання, праці, людей, природи.
	5	Учень (учениця) в основному правильно відтворює до половини обсягу навчального матеріалу, але допускає неточності. За наведеними питаннями вчителя може охарактеризувати природний об'єкт чи явище, вказати їх суттєві ознаки. З допомогою вчителя виконує прості завдання, застосовує набуті знання. З незначною допомогою виконує досліди, спостерігає, виконує аналогічні практичні роботи, завдання в підручнику, зошиті, хоч результати їх не зовсім точні або неакуратно оформлені. Виявляє позитивне, зацікавлене ставлення до навчання, праці, людей, природи.

	6	Учень (учениця) в основному правильно відтворює більшу частину навчального матеріалу. Матеріал в основному розуміє, за наведеними питаннями вчителя доповнює й уточнює свою відповідь, може за алгоритмом охарактеризувати об'єкт чи явище, виокремити істотні ознаки, частково встановити причинно-наслідкові зв'язки. За поясненням вчителя виконує прості завдання, застосовує набуті знання. З незначною допомогою, але не завжди точно виконує досліди, спостерігає, виконує аналогічні практичні роботи, завдання в підручнику, зошиті. Виявляє позитивне, зацікавлене ставлення до навчання, праці, людей, природи.
III-достатній	7	Учень (учениця) здатний в основному правильно, відтворити матеріал, визначений навчальною програмою. Навчальний матеріал розуміє, майже не помиляється у відтворенні конкретних відомостей. З незначною допомогою вчителя виконує досліди, спостерігає, виконує практичні роботи, завдання в зошиті, в підручнику. Виявляє позитивне, зацікавлене ставлення до навчання, праці, людей, моральних норм, природи.
	8	Учень (учениця) правильно, в основному повно відтворює матеріал, визначений навчальною програмою. Виявляє свідоме засвоєння навчального матеріалу. Майже не помиляється у відтворенні конкретних відомостей. З допомогою вчителя відповідь ілюструє прикладами з підручника; виокремлює суттєві ознаки об'єктів, порівнює їх. За зразком правильно виконує досліди, практичні роботи, завдання в підручнику, зошиті. Нові завдання виконує з незначною допомогою вчителя. Має виразне стійке позитивне ставлення до навчання. Виявляє інтерес до навколишнього світу, морально-ціннісне ставлення до природи, людей, самого себе.

	9	Учень (учениця) правильно, в основному повно відтворює матеріал, визначений навчальною програмою. Не помиляється у відтворенні конкретних відомостей, виявляє свідоме засвоєння навчального матеріалу, пояснює, виокремлює головне і другорядне. З незначною допомогою вчителя відповідь ілюструє прикладами з підручника; виокремлює суттєві ознаки об'єктів, порівнює їх, розуміє взаємозв'язки у природі, між людиною і природою. Самостійно і правильно виконує досліди, практичні роботи, завдання в підручнику, зошиті, за допомогою формулює висновки. Нові завдання виконує з незначною допомогою вчителя, переказує спосіб його виконання. Виявляє інтерес до навколишнього світу, морально-ціннісне ставлення до природи, людей, самого себе.
--	---	---

Таблиця 2

Рівень	Характеристика навчальних досягнень учнів з порушеннями інтелектуального розвитку помірного ступеня
I - початковий	Учень (учениця) за допомогою вчителя фрагментарно впізнає (показує або називає) об'єкти природного оточення. Допомогу сприймає не одразу, а після кількаразового детального пояснення. Виявляє байдуже ставлення до навчання, праці, людей, норм моралі, природи.
II – середній	Учень (учениця) за допомогою вчителя відтворює (не точно) незначну частину навчального матеріалу. Під керівництвом учителя може виконати за зразком прості завдання. Потребує постійної допомоги вчителя у проведенні спостережень, дослідів, практичних робіт. Виявляє епізодичний інтерес до навчання, праці людей, природи, правил поведінки.
III – достатній	Учень (учениця) відтворює (не завжди точно) до половини обсягу навчального матеріалу. Потребує допомоги вчителя у проведенні спостережень, дослідів, практичних робіт, виконання завдань у зошиті. Виявляє слабковиразне позитивне ставлення до навчання, праці, людей, природи.

Сформованість життєвої компетентності

- називає населений пункт, у якому проживає;
- за запитаннями визначає частини доби;
- має уявлення про залежність рослин, тварин, погоди від Сонця;
- знає пори року;
- використовує знання про особливості погоди у повсякденному житті;
- має уявлення про значення води, повітря, ґрунту для життя рослин і тварин;
- має уявлення про значення корисних копалин у повсякденному житті;
- має уявлення про різні групи рослин;
- розрізняє вивчені рослини за назвами, малюнками;
- за малюнками наводить приклади/показує зернові, овочеві, технічні, плодові, ягідні рослини;
- має уявлення про правила охорони рослин;
- має уявлення про різні групи тварин;
- розрізняє вивчені тварини за назвами, малюнками;
- за малюнками наводить приклади/показує звірів, птахів, плазунів, риб, комах;
- має уявлення про правила охорони тварин;
- має уявлення про значення фізкультури, спорту та ранкової гімнастики;
- має уявлення про здоровий спосіб життя; харчування; режим дня;
- має уявлення та намагається дотримуватись правил особистої гігієни.
- має уявлення про вплив навколишнього середовища на організм людини.

Оцінювання навчальних досягнень учнів зазначеної категорії передбачає:

- оцінювання у межах матеріалу, визначеного навчальною програмою з природознавства;
- оцінювання у межах можливостей засвоєння учнями програмового матеріалу, зумовлених особливостями їх психофізичного розвитку;
- оцінювання якісних характеристик навчальних досягнень учнів відповідно їхньому розвитку;
- оцінювання на позитивному принципі, тобто врахування рівня досягнень учня, а не його невдач.

У навчанні застосовуються такі види оцінювання: поточне, тематичне, підсумкове.

Поточне оцінювання здійснюється під час вивчення учнем теми уроку.

Тематичне оцінювання передбачає виявлення навчальних досягнень учнів після вивчення однієї або кількох програмових тем.

Підсумкове оцінювання здійснюється в кінці семестру і навчального року.